

րեքէն ևս ատկեայ անմխտելի է, և ան-
ուրանալի :

Եթէ խորհիմք կուտանիմք այն ա-
մեն բաները ինչ որ մենք չեմք գիտեր ,
և ինչ որ ճշմարտութիւններ են , եթէ
ուսանիմք , ինքնաբերաբար կը ստիպ-
ուիմք օրելու , եթէ օրեմք կը միա-
նամք , եթէ միանամք՝ կը գործեմք :

Եթէ միանամք և գործեմք խորհրդ-
դով , մեր ուժը անընկձելի է և մենք
ամենուորը , յետ այնորիկ միապէս և
հաւատարմապէս ամենքս ազատ եմք և
ամենքս հաւատար , հետեւաբար փո-
խանակ բռնապետին արդարութեան
օրէնք կը թագաւորէ , ամենուս վրայ
հաւատարմապէս իշխելով :

ԽՈՐԻՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

ՄԻԻԹԱՐԵԱՆ

ԿԻՍԱԽԷՐ ԵԿԵՂԵՏԻ ՀԱՅՈՑ

Ի ԳԻՒՂՆ ԷԼԻԲԻՐԷՀ

ՀԵՏԱՔՐՔԻՐ Ծանապարհորդներէն
կը լուէր , որ Լյուսաղեմէն ՚ի Հիւ-
սիս , երկու ու կէս մղն կամ երեք
ժամ հեռաւորութեամբ , Նապլուսի
Ծանապարհին վերայ , Լյուիքէհ , ըստ
Ս . Վրոյ , Իէէրօթ գիւղի մէջ , կի-
սաւէր եկեղեցի մի կայ , որ հայերէն
արձանագրութիւններ ունի , բայց
հիմնաւոր արդիւնք չը կար :

Ներկայ ամսոյս մէջ խորհրդակ-
ցութեամբ եւ ընկերակցութեամբ
հարցասէր միաբան եղբարց ոմանց գը-
նացիմք յիշեալ Լյուիքէհ գիւղն և աե-
սանք կիսաւէր եկեղեցին , որ շինուած
է յիշեալ գիւղին բարձրաւանդակին
վերայ , որոյ չըջակայքն կը գտնուին տե-

ղական Լրար շինականաց տուներն :
Եկեղեցւոյ երեք սեղաններն մինչեւ
ցկամարն և հիւսիսային ու հարաւա-
յին պատերն տակաւին կանգուն են ,
իսկ արեւմտեան կողմն , ուր գտնը-
ւած է նախագաւիթն , բոլորովին քա-
կուած է և նոր ժամանակներս բան
ջարեղինաց սրարտիղի հասարակ պա-
տով պատուած : Եկեղեցին գրեթէ
քառակուսի ձեւ ունի , 34 մետր եր-
կայնութեամբ եւ 20 մետր լայնու-
թեամբ : Սեղաններու և հարաւային
ու հիւսիսային կանգուն մնացած պա-
տերու քարերէն կ'երեւի յայտնապէս ,
որ եկեղեցին շինուած է խիտ ընտիր
ճաշակաւ , ընտիր տեւական և սրբա-
տաշ քարերով , օժններով և խոյակնե-
րով , ունեցած է երկու մեծ դմբէթ
միջովայրին և աւագ խորանին վերայ
և թերեւս երկու փոքր դմբէթ երկու
փոքր խորաններուն վերայ , թէև թը-
ւական չը կայ , բայց հնագիտական
հետազոտութիւնն ցոյց կը տայ , որ
աւելի քան ութ կամ եօթն հարիւր
տարուան շէնք է , և եթէ ոչ յառաջ
անշուշտ մեր Ռուբենեան թագա-
ւորական հարստութեան ժամանակ
շինուած է : Եկեղեցւոյ միջնավայրն
հողով լցուած է , այնպէս որ հողն սե-
ղաններու լուսամուտներուն հասած է
և բեմերն ծածկած :

Քանի մի հատ հինօրեայ նոնենի-
ներ կան եկեղեցւոյն մէջ , որով եւ
յայտնի է թէ երկար ժամանակէն ՚ի
վեր վիշտ է , Հարաւային պատին
վերայ , ուր նոնենի մի յեցած է , կայ
արձանագիր , մեծաւ մասամբ անվը-
ծանելի , երկու հարիւր տարի առաջ
փորագրուած , Պետրոս անուն վար-
դապետի ձեռամբ , որ թերեւս իբրեւ
Ծանապարհորդ անցնելով և հայկա-
կան հնութիւնն նշմարելով իւր անու-
նին քանդակած է , ինչպէս սովորու-

Թիւն է հաստիքաց իրենց անունն տե-
ռած տեղւոյն վերայ նշանագրել: Ա-
ւագ խորանին կամարկապ կիսագոտ-
ւոյն վերայ եւս հայկական գրերու
հետքեր կը նշմարուին, բայց եղծուած
լինելով չեն կարդացուիր:

Տեղական աւանդութեան նայե-
լով եկեղեցին շինուած է այն տեղւոյն
վերայ, ուր մեր Փրկչի ծնողքն նշմա-
րած են, որ Սանուկն իրենց հետ չէ,
այլ մնացած է Սողոմոնեան Տաճարի
հին օրինաց ուսուցիչներուն կամ վար-
դապետներուն մէջ: Սոյն Աւետարա-
նական խորհրդաւոր յիշատակն յարա-
տեւ պահպանելու համար շինուած
է եկեղեցին, որ ամեն մասամբ հոյա-
կապ է, իւր նուիրական հոյակապ յի-
շատակին համեմատ:

Ով որ Հայաստանի մէջ չըջագա-
յած է և կիսաւէր վանքերն ու եկե-
ղեցիներն տեսած, առաջին նայուած-
քով կարող է վկայել, որ Լլեքիէ հ-
գիւղի եկեղեցին Հայկական եկեղեցի
է և Պաղէստինի մէջ նշանաւոր Հայ-
կական հնութիւն, ինչպէս է Ձիթե-
նեաց լերան վրայ գտնուած հնութիւ-
նըն՝ Ռուսաց ձեռամբ, որ Զ դարու
Հայ - Նախարարական ճոխութեան
սքանչելի մնացորդ է:

Չարմանալի է, որ Պ. Վ. օկէ,
իւր «Եկեղեցի» Ս. Երկրի» անուն տե-
ղագրական գործոյն մէջ, առանց որ
և իղէ հաւանական փաստի, յիշեալ
եկեղեցւոյ շինութիւնն խաչակրաց կրն-
ծայէ, գտնէ չը նկատելով, որ եկեղե-
ցին բնաւ լատինական ձեւ չունի:

Ինչպէս կ'երեւի սոյն մեծագործ յի-
շատահարանաց մնացորդներէն, Հայք
ի հնումն մեծ գաղթականութիւն ու-
նեցած են Ս. Երկրին մէջ և իշխանա-
կան մեծ ազդեցութիւն, որ արհաւ-
րալից դարերուն մէջ միջոց գտած են
այսպիսի հոյակապ տաճարներ կա-

ռուցանել: Աւանդութիւն կայ Լլեքի-
րէ հ գիւղի Արար բնակչաց մէջ, որ
ով որ յիշեալ եկեղեցւոյ քարերէն քան-
դած և տարած է, ընտանեկան մեծ
վնասներ կրած է, և Թերեւս սոյն ա-
ւանդութեան շնորհիւ է, որ բնա-
կիչք եկեղեցւոյ կանգուն պատերն
չեն կործաներ և քարերն ուրիշ շինու-
թեանց համար գործ ածեր:

Տարախոյս չը կայ, որ սոյն տխուր
աւերակն խոր տպաւորութիւն ըրաւ
մեզ վերայ և գրեթէ ամենեքեանքս
զգածեալ եւ յարտատուս շարժեալ
Թողինք զայն և դարձանք Այրուսա-
ղէմ:

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՌՈՒԲԻՆԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ՅԵԴԵՍԻԱՅ

Ռուբինեան Ընկերութեան Վար-
ժարանի Տեսչութիւնն քանի մի ճա-
ռեր և տաղաչափութիւններ զրկած է
Խմբագրութեան՝ տպագրելու համար
Ինչպէս կ'երեւի, զրկուած գրութիւն-
ներէն, բուսականին քանք և աշխա-
տանք կը լինին յիշեալ վարժարանի յա-
ռաջագիմութեան համար, որոյ մասին
գոհութեան արժանի է Ռուբինեան
Ընկերութիւնն: Վասն որոյ և մեր ի
խրախոյս և ի քաջալերու թիւն նորին,
զրկուած տաղաչափութիւններէն կը
հրատարակենք ահա հետեւեալն: